

Enstitüsü : **Fen Bilimleri Enstitüsü**
Anabilim Dalı : **Mimarlık**
Programı : **Mimari Tasarım**
Tez Danışmanı : **Prof. Dr. Neslihan DOSTOĞLU**
Tez Türü ve Tarihi : **Yüksek Lisans – Haziran 2014**

ÖZET

İSTANBUL'DAKİ ÇOK KATLI KONUT YAPILARINDA MEKANSAL DEĞİŞİM SÜRECİNİN ANALİZİ

Tuğçe EREN

Dünyanın pekçok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de konut üretim süreçlerinde özellikle 19. yüzyılla birlikte önemli değişiklikler yaşanmıştır. Bu değişiklikler Türkiye’de özellikle İstanbul’da kendini göstermiştir. Sürekli yenilikleri bünyesinde barındırmaya çalışan İstanbul, çizmiş olduğu metropol kent imajı ile her geçen gün doğal dokuyu tahrip edici bir güç haline gelmiştir. Nüfus yoğunluğunun kontrol edilemez artışı, kapitalist yaklaşımın etkisiyle kaynakların tüketilmesi, teknolojiye yenilikler, rant ve siyasi etkenler, sosyal etkileşimin azalması, kent arsalarının tükenmesi ve maliyet artışı gibi nedenlerle düşeyde yükselme ihtiyacı duyulmuş ve yüksek binaların sayısı giderek artmıştır. Yükselme eğilimi kentlerde farklı işlevli pekçok binayı etkilemiştir. Özellikle insan yaşamının büyük bir kısmının geçtiği konutların çok katlı olmasıyla birlikte yaşam biçimleri de büyük değişime uğramıştır. Geleneksel konutlar kullanıcıların yaşam tarzlarını ve kültürlerini yansıtırken, çok katlı konutlardaki daireler farklı kullanıcıları barındırmasına rağmen birbirini tekrar etmektedir. Bu bağlamda, zaman içerisinde birbirine benzer ve minimal mekan

tipleri oluşmuştur. Tez çalışmasında 19. yüzyıl sonundan günümüze kadar ekonomik, sosyal, politik nedenlerle birbirinden farklılaşan dört dönemde (1923 öncesi, 1923-1950 dönemi, 1950-1980 dönemi, 1980 sonrası) belirlenen çok katlı konut yapılarında, mekan büyüklükleri ve bu mekanların birbirleriyle olan ilişkilerinde görülen değişimler, hangi mekanların eksilip hangilerinin eklendiğine ilişkin bilgiler incelenmiş ve bunların nedenleri değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada, İstanbul özelinde belirlenen ve yukarıda belirtilen dört dönemde inşa edilen 40 adet çok katlı konut yapısı, yapılan plan çizimleri üzerinden yorumlanmış, şematik anlatım, grafik ve tablolar yardımı ile de desteklenerek incelenmiştir. Bu incelemeler ile sadece planlar hakkında bilgi edinilmeyip, mekanların dairedeki oranlarının yıllara bağlı değişimi de ele alınmıştır. Daire büyüklüklerinin belirlediği çerçeve içerisine yerleşen mekanların maruz kaldığı sınırlanmayı göz ardı edersek, yıllar içinde bir mekanın genişlerken diğerinin küçülmesi, hatta yok olması ve yerine başka bir mekanın türetilmesi durumu, değişen yaşam koşullarının bireylerin gereksinimlerinde oluşturduğu dönüşümleri de sergilemektedir.

Anahtar sözcükler: Konutun Evrimi, İstanbul’da Çok Katlı Konutlar, Apartman, Konutta Mekan

University : **Istanbul Kultur University**
Institute : **Institute of Sciences**
Department : **Architecture**
Literature Programme : **Architecture Design**
Literature Supervisor : **Prof. Dr. Neslihan DOSTOĞLU**
Degree Awarded and Date : **MA - July 2014**

ABSTRACT

AN ANALYSIS ON THE SPATIAL TRANSFORMATION OF MULTI-STOREY RESIDENTIAL BUILDINGS IN ISTANBUL

Tuğçe EREN

Important transformations were seen in housing production processes in Turkey, as in other countries in the world particularly with the 19th century. In Turkey, these transformations have appeared mostly in Istanbul. Istanbul, which has continuously tried to embrace new ideas, has become a power causing the destruction of the natural environment, with its metropolitan image every day. As a result of reasons such as uncontrollable population growth, the consumption of resources as a result of capitalist approach, technological innovations, rise of profit and political factors, the decrease in social interaction, the depletion of city land, and incremental costs have led to the demand for vertical growth, and the number of high-rise buildings have increased in time. The tendency for vertical growth has affected many buildings with different functions. Particularly with the transformation of housing units into high-rises, life styles have drastically changed as these are places where people spend most of their time. While traditional dwellings reflect the users' lifestyles and their culture, the apartments in high-rise blocks repeat each other even though they house

different types of users. Thus, similar and minimal space typologies have been formed in the course of time. In this thesis, the transformations in the size of spaces and their relationship with each other, the information on which spaces have been removed and which have been added have been analyzed and their reasons have been evaluated in selected high-rise housing blocks, starting from the end of the 19th century, in four periods which are different from each other due to economic, social and political reasons (pre 1923, 1923-1950 period, 1950-1980 period, and post 1980).

In this study, 40 multi-storey residential buildings in Istanbul were analyzed in relation to drawings of plans, and supported with schematic descriptions, graphics and tables. As a result of this analysis, not only was it possible to gather information about the plans, but also it was possible to discuss the ratios of spaces. If we ignore the exposed limitation of spaces designated by the sizes of apartments, the expansion of a space while another dwindled and even disappeared, being replaced by another space over the years, reflects the transformations in individuals' needs through changing life styles.

Key words: Evolution of Housing, Multi-storey Housing in Istanbul, Apartment Building, Space in Housing